

Številka: 804-01-3/2019/4
Ljubljana, 28. 6. 2019

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 20. seji 3. 7. 2019, na podlagi prvega odstavka 97. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) in prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US), sprejel naslednja

SKLEPA

k obravnavi problematike lahke frakcije odpadkov

- 1. Državni svet se je seznanil s problematiko lahke frakcije odpadkov, ki se je začela kopičiti na centrih za ravnanje z odpadki, ker za njeno končno rabo v Sloveniji na ravni države ni rešitve.**
- 2. Vlada Republike Slovenije naj čim prej pristopi k aktivnemu reševanju problematike kopičenja lahke frakcije odpadkov in pri tem sledi predlogom županj in županov slovenskih občin ter slovenske stroke.**

Obrazložitev:

Državni svet se je na pobudo Komisije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj ter Interesne skupine lokalnih interesov seznanil s pozivom Skupnosti občin Slovenije k podpori (kratkoročnim in dolgoročnim) rešitvam problematike lahke frakcije odpadkov, ki jo naslavlja slovenske županje in župani. Kot ugotavlja Državni svet, je župan Občine Jesenice (pobudnik skupnega nastopanja županov, ki se soočajo s podobnimi težavami kopičenja lahke frakcije odpadkov na regionalnih centrih za ravnanje z odpadki) s problematiko seznanil tudi Ministrstvo za okolje in prostor, ki očitno rešitve ne vidi, saj je bil prvi odziv ministra, da naj dvignejo cene storitev. V Občini Jesenice, kjer zasebni koncesionar odlaga lahko frakcijo na odlagališču Mala Mežakla (občinsko zemljišče), se je nakopičilo za okoli 10.000 ton lahke frakcije, ki povzroča tudi neznosen smrad, ki se širi na bližnjo bencinsko črpalko v neposredni bližini meje z Avstrijo in s tem kazi podobo Slovenije kot zelene in okolju prijazne dežele. V Združenju mestnih občin Slovenije se pridružujejo pozivu in poudarjajo nujnost prioritetnega in operativnega reševanja problematike, ki se vedno bolj širi v slovenskem prostoru.

Državni svetniki so se seznanili tudi s stališčem Gospodarskega interesnega združenja centrov za ravnanje z odpadki, ki združuje osem centrov za ravnanje z odpadki, ki predstavljajo okoli 85 % vseh kapacitet predelave odpadkov v Sloveniji. Kot pojasnjujejo v tem interesnem združenju, je vprašanje sežiga odpadkov na zakonodajni ravni nedorečeno, saj si je država ob ustanavljanju centrov za ravnanje z odpadki pridržala pravico sežiga komunalnih odpadkov v okviru državne gospodarske javne službe. Do zdaj Vlada Republike Slovenije še ni ustanovila javnega podjetja za vso Slovenijo, je pa koncesijo za izvajanje

termične obdelave predhodno obdelanih odpadkov dobila le Toplarna Celje. Glede na zakonsko ureditev so centri za ravnanje z odpadki prepuščeni trgu in za tovrstne odpadke skrbijo v okviru gospodarske javne službe, čeprav je to naloga države. Država bi morala poskrbeti za sežig teh odpadkov, a se šele deset let po ustanovitvi centrov za ravnanje z odpadki pogovarjamo o potencialnih lokacijah objektov za termično obdelavo odpadkov. Po oceni je problematičnih 220–300.000 ton odpadkov na letni ravni, ki ostanejo po predelavi okoli enega milijona ton komunalnih odpadkov. V centrih za ravnanje z odpadki se ne kopiči samo lahka frakcija odpadkov, ampak tudi embalaža, katere pretežni del (po oceni 70 %) se vrača v sežig. To le še dodatno otežuje delo centrov za ravnanje z odpadki, ki se v zadnjem času soočajo tudi z izgubami, saj cena termične obdelave odpadkov narašča (od 2012 do zdaj za več kot 100 %) in je letos dosegla že prek 130 evrov na tono odpadkov. Poleg cene, o kateri se centri za ravnanje z odpadki niti ne morejo pogajati, je problematična tudi dostopnost do trga, ki se vedno bolj zapira.

Gospodarsko interesno združenje centrov za ravnanje z odpadki apelira na Ministrstvo za okolje in prostor, da začne urgentno reševati problematiko z nujnimi kratkoročnimi ukrepi in v obdobju štirih, petih let, dokler se ne uveljavijo dolgoročneje rešitve glede termične obdelave odpadkov, zagotovi enotno ceno sežiga lahke frakcije odpadkov v Sloveniji. Zdaj so namreč izvajalci javne službe v neenakopravnem položaju, saj se mora večina pogajati za ceno prevzema lahke frakcije odpadkov in razliko v ceni pokriti znotraj gospodarske javne službe. Država naj poišče koncesionarja oz. zakupi kapacitete ali z drugimi ukrepi uredi problem kopičenja lahke frakcije odpadkov. V tem času mora država tudi povedati, kaj je z državno gospodarsko javno službo za termično obdelavo odpadkov. Brez kratkoročnih rešitev bodo centri za ravnanje z odpadki kmalu še v večjih finančnih težavah, pri čemer pa finančno breme kot posledice sedanjih špekulacij na nereguliranem trgu ne smemo prevaliti na občane oz. uporabnike. Danes odpadke zato, da se jih rešimo, odvažamo tudi v tujino in ponekod (npr. BiH) ravnanje z njimi ne dosega evropskih okoljskih standardov.

V povezavi s trenutnim stanjem v Gospodarskem interesnem združenju centrov za ravnanje z odpadki opozarjajo tudi na zadane okoljske cilje države, od katerih se oddaljujemo, saj sežigalnice od izvajalcev javne službe zahtevajo večjo kalorično vrednost odpadkov, kar pomeni, da se lahki frakciji primeša reciklabilna plastika, ki ni za sežig, samo zato, da sežigalnice sploh prevzamejo material za sežig (komunalni odpadki za obdelavo nimajo več kot 16-17 MJ, v tem trenutku pa nekatere sežigalnice zahtevajo 22-23MJ). Država mora sprejeti strategijo in v njej določiti, katere odpadke bomo reciklirali in katere sežigali.

Državni svet je bil seznanjen tudi s stališčem Zbornice komunalnega gospodarstva, kjer se pridružujejo opozorilom in predlogom Gospodarskega interesnega združenja centrov za ravnanje z odpadki, dodatno pa opozarjajo na problematičnost blata iz čistilnih naprav, ki ga trenutno vozimo na Madžarsko, kjer ga odlagajo na njive, kar pri nas ni dovoljeno. Ko bo tudi Madžarska prepovedala tovrstno ravnanje z blatom, bo v Sloveniji ostalo preko 60.000 ton blata iz čistilnih naprav. Podobno je z nenevarnimi gorljivimi odpadki iz gospodarstva (po oceni Gospodarske zbornice Slovenije okoli 32.000 ton/leto), ki jih trenutno izvažamo v sosednje države na sežig, kjer pa se trg počasi zapira. Prav tako predstavljajo velik problem odpadne gume (27.000 ton/leto), od katerih se jih okoli 52 % snovno predela, 13.000 ton pa je treba sežgati, pri čemer se jih le 4–5.000 ton sežge v Anhovem, za preostanek pa se trg zapira in se tako ne ve, kam z njimi.

V Sloveniji na letni ravni nastane prek 388.000 ton odpadkov, ki so primerni za energetske izrabo, kar primerjalno gledano zadošča za sežig v dvanajstih Toplarnah Celje. Leta 2018 je Slovenija izvozila okoli 186.000 ton odpadkov v tujino, v Toplarni Celje je bilo sežganih 30.000 ton in okoli 20.000 ton v cementarni Anhovo, za okoli 96.000 ton odpadkov pa ni nobenih evidenc o njihovi lokaciji in sploh ne vemo, kaj se je z njimi zgodilo oz. kje so bili odloženi. Reševanje problematike kopičenja lahke frakcije odpadkov, ki se jo lahko

energetsko izrabi, bi moralo biti z energetskega, gospodarskega in okoljskega vidika v interesu Vlade. Danes nam namreč izvoz energenta v obliki odpadkov povzroča le stroške za plačilo sežiga in transport ter istočasno izpad 11,1 mio evrov DDV, medtem ko bi nam lahko odpadki z njihovo energetsko izrabo v Sloveniji prinašali pozitivne ekonomske, energetske in tudi okoljske učinke. Poleg tega je treba upoštevati, da odpadke izvažamo v tujino za približno 90 evrov/tono odpadkov višji ceni kot je njihova dejanska tržna cena, to pa predstavlja 35 milijonov evrov škode na letni ravni, kar je vrednost energetskega objekta z močjo kotla 35 MW. Reševanje tega problema je v interesu stabilnosti slovenskega gospodarstva, na kar nas opozarjajo tudi gospodarske posledice požara v Kemisu, d. o. o., ko so bila farmacevtska podjetja primorana zmanjšati proizvodnjo, ker je Kemis, d. o. o., ustavil prevzem njihovih odpadkov. Na podlagi navedenega in tudi z vidika dolgotrajnega umeščanja objektov v prostor je nujno, da se Vlada čim prej loti iskanja rešitev v smeri energetske izrabe odpadkov v Sloveniji.

Kot ugotavlja Državni svet, na Ministrstvu za okolje in prostor, kjer se zavedajo problematike odpadkov in nujnosti proaktivnega kratkoročnega in dolgoročnega reševanja, izpostavljajo načelo, da je treba za odpadke poskrbeti v Sloveniji, pri čemer ima v hierarhiji ravnanja z odpadki prednost zmanjšanje količin in ponovna uporaba ter reciklaža. Državni svet je bil prav tako seznanjen, da država še ni sprejela odločitve, ali bo šla v izgradnjo nove sežigalnice ali v nadgradnjo obstoječih objektov, z vidika družbene sprejemljivosti pa so bile občine pozvane, da se opredelijo do tega vprašanja.

* * *

Državni svet podpira poziv Skupnosti občin Slovenije in apel Gospodarskega interesnega združenja centrov za ravnanje z odpadki in Zbornice komunalnega gospodarstva, da Vlada pristopi k urgentnemu reševanju problematike lahke frakcije odpadkov, ki postaja po zapiranju tujih trgov (Kitajska, evropske države) čedalje manj obvladljiva. Sedanje stanje na področju odpadkov je predvsem posledica dejstva, da smo v preteklosti veliko razpravljali, a nismo sprejeli nujnih odločitev o ekonomsko in okoljsko učinkovitem sistemu ravnanja z odpadki. Če Vlada takoj ne pristopi k urejanju težav v smislu obvladovanja situacije, bo Slovenija prej ali slej preplavljena z odpadki, kar bo povzročilo še večje negativne posledice za okolje in zdravje ljudi. Nujne so takojšnje kratkoročne rešitve v smislu poenotenja cene prevzema lahke frakcije odpadkov za sežig/sosežig za vse centre za ravnanje z odpadki v Sloveniji, ki bodo omogočile obvladovanje težav z lahko frakcijo odpadkov v prehodnem obdobju do izgradnje novih oz. nadgradnje obstoječih objektov za energetsko izrabo odpadkov.

Ob zavedanju nujnosti preprečevanja nastajanja odpadkov in zmanjšanja njihove količine na izvoru, ne smemo mimo dejstva, da njihovega nastajanja ne moremo popolnoma ustaviti in da bo nastajala vedno določena količina odpadkov, ki jih v okviru petstopenjske hierarhije ravnanja z odpadki ni moč ponovno uporabiti ali reciklirati, ampak termično obdelati in pri tem pridobivati (toplotno in električno) energijo. Ob tem Državni svet tudi ugotavlja, da se bo v prihodnje v luči zasledovanja okoljskih ciljev na račun povečevanja količine odpadkov za recikliranje zmanjšala količina odpadkov, primernih za sežig. Ob upoštevanju navedenega se mora država v sodelovanju s stroko resno lotiti problema trenutnega kopičenja lahke frakcije odpadkov in namesto, da plačujemo visoke stroške energetske izrabe odpadkov v tujini, poiskati potencialne lokacije in sredstva preusmeriti v izgradnjo novih ali nadgradnjo obstoječih objektov za termično obdelavo odpadkov v domačem prostoru. V zvezi s tem vprašanjem se zopet kaže problematičnost odsotnosti regij, ki bi morale svojo vlogo imeti pri nastajanju centrov za ravnanje z odpadki, ki jih zahodno od Ljubljane sploh ni.

Slovenija potrebuje manjše objekte za termično obdelavo predhodno obdelanih komunalnih odpadkov po vzoru Toplarne Celje, pri odločanju o potencialnih lokacijah pa je ključna

podpora lokalnega okolja in njenega prebivalstva. Toplarna Celje, ki deluje po principu visoko postavljenih okoljskih standardov in koristi za lokalno okolje (npr. nižja cena ogrevanja in za odvoz odpadkov, zanesljiv in lokalni vir energije, nadzorovane emisije, manjši deponijski prostor), lahko služi kot primer dobre prakse, ki je lahko tudi podlaga za oblikovanje strategije, kako uporabiti oz. nadgraditi obstoječo infrastrukturo.

Medtem ko je bila Toplarna Celje zgrajena kot namenski objekt z visokimi okoljskimi standardi za sežig lahke frakcije odpadkov in blata iz čistilnih naprav, ki sprošča energijo v obliki toplotne energije za potrebe daljinskega ogrevanja mesta Celje in električne energije, bo morala država pri načrtovanju termične obdelave odpadkov drugod po Sloveniji umiriti preplah in strah ljudi, ki sta posledici slabih izkušenj prebivalstva v primeru Salonita Anhovo, d. d., ali Lafarge Cement, d. o. o. S tega vidika je pomembno, da lokalno okolje izvaja nadzor nad vsemi aktivnostmi v objektu za energetske izrabe odpadkov (npr. kakšni odpadki se sežigajo) in da je omogočen on-line dostop do vseh podatkov.

Cene prevzema lahke frakcije odpadkov za sežig/sosežig so bile do nedavno sprejemljive, vendar so zaradi zapiranja tujih trgov poskočile in lahko v prihodnje dosežejo tudi prek 200 evrov na tono odpadkov. Na drugi strani je cena sežiga odpadkov v Toplarni Celje pod državnim nadzorom in je bila na začetku 112 evrov/tono odpadkov, kar je takrat predstavljalo višjo ceno kot npr. v cementarni Salonita Anhovo, d. d., danes pa se je zmanjšala na 85 evrov/tono odpadkov.

Med državnimi svetniki je zaznati tudi stališče, da so sežigalnice v mnogih svetovnih mestnih središčih (npr. Dunaj) in poslujejo pozitivno in so okoljsko obvladljive. Kot ugotavljajo Državni svet, je Občina Šalovci dala pobudo, da se sežigalnica zgradi na njenem območju.

Po mnenju Državnega sveta je odziv ministra po dvigu cen neodgovoren, saj to pomeni višje stroške za občane kot uporabnike ali za občine kot ustanoviteljice komunalnih podjetij ali centrov za ravnanje z odpadki. Breme ne moremo prevaliti na okolja, ki gravitirajo na centre za ravnanje z odpadki, ampak mora ta problem rešiti država, ki je tudi postavila sistem ravnanja z odpadki, na katerega imajo občine relativno malo vpliva.

* * *

Za poročevalca na seji Državnega sveta je bil določen državni svetnik mag. Marko Zidanšek.

* * *

Predlog sklepov Državnega sveta je pripravljen na podlagi skupnega poročila Komisije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj in Interesne skupine lokalnih interesov.